Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Commentarius in VIII libr. philosophicorum Arist. exceptus a Michael Schweizer, mon. Salemitani professo - Cod. Ettenheim-Münster 359

Specius, Johannes

[S.l.], 1596

Quaestio 2da

urn:nbn:de:bsz:31-132384

Visual Library

Quaestio 2da

Qua sit finis causalitas nō conveniunt int auctores. Sed ex supra superiori quaestione habita finis ratione facile conſtat finis cauſalitatem ut est propria et diſtincta

In quo conſiſtat finis cauſalitas causa in eo conſiſtere ut ſit id cuius gratia caetera

Quomodo finis debeat agentem movere fiunt. Hoc autem fieri nequit niſi finis moveat agens ad agendum moveat neque non motu physico ſed metaphorico et electionis qui est metaphoricus. Et recte quidem mo

Finis vere dicitur movere vere dicitur finis: Ut enim ad operationem causae efficientis ſequitur effectus ita proportione quadam ad apprehensionem finis ſequitur in efficiente appetitio et cupiditas eiuſdem et conſequenter et appetitio mediorum quibus finis ille comparatur: Qua ratione hoc eveniat

Declaratur exemplo. pulchre demonſtrant Conimbr. c. 7. q. 2. art. 2. Sup.. nitate v.g. ſecundo omnium certum peculiaribus quibusdam tab rae animalis conſentanea et accomodata, quibus aliud est quam primarum qualitatum ſimilis et conſequenter ratio convenientiae ſeu bonitatis fortis. .. habet ſubinde rationem appetibilis, ideo enim unumquodque appetitur quia bonum ſeu conveniens est. Tandem dicitur ratio finis qua ſanitas ad media et ad ea quae ipsius gratia fiunt refertur. Quamquam proprie loquendo finis nō excitat liniyam appetitionem ut ſuit vel

mediorum; ipsa n. efficiens causa finem apprehendens ut
bonum et dignum comparari, cuius gratia alia fiunt effective
excitat et sese ad cupiditatem finis et mediorum:
finis vero solum confert ad hoc obiective. Unde proxi-
mum activum principium illius amoris erga finem
et media non est in fine sed in efficiente.

Est dubium primum positne finis per illa motione amoris — Dubium primum.
una efficientem causam afficit seu excitat efficiens
movens dici. Resp. proprie non potest tamen quia mobile — Solutio.
imo non est motus physicus quem solum efficiens physicus
finem respicit; tamen quia efficiens causa est in se prin-
cipium activum illius motus eius actione a causa efficiente
profluentis. Finis vero non est tale principium
tamen moveat metaphorice tamen eo modo quo pecunia
ipsa ab avaro in eius animo appetitu excitare dicitur
eo modo quod occasione avaro dederit ut ipsemet
effective actum illum voluntatis seu appetitus appe-
titus eliceret.

2dum dubium est utrum ratio obiectiva seu translatitia — Dubium 2dum.
motio ad essentiam finis ut causa est pertineat. Resp. — Solutio.
spectare. Si dicas movere est effectus finis ergo non — Instantia
spectat ad eius essentiam. Resp. eo negando finis ra- — Resp.
tione movere obiective ut appetibile est ratio finis si-
cut movere obiective ut imitabile est ratio causa
exemplaris. Hinc et quia dicitur actione illectiva — pro obiectiva.

obiicientis appetitui ipsu sine antecedere motione illaq causa fiealis q finis causalitate in eadem motione ... non ...

Solutio. ... voluntati ... appetendu proponere nisi alia aliqua quadam praecedente finis causalitate moueat. In primis n. ipsemet propria obiecti sui ... Ducit ad illud ... quod ... in illo bona et conveniens sit ... finis ... potest sine postea ... obiectum voluntatis

Alia obiectio. imperio sine aliunde incitatas percipiat. Si denique obiicias ex his ... finem non esse causam physi[cam] cum ... careat motione et actione physica sed solum

Solutio. modo metaphorica. Rndeo finem recte ... Dici causam physicam eo quod agentia physica ... pria illa finis motione impulsa effectus ... tider physicas ob finem aliquem producant.

Quaestio. Porro cum constet finem movere efficientem finitum ... sit actu dum movet ... quam esse fi[nis] ... moveat num ... esse reale quod ... finis an ... esse intentionale ... forma intelligibilem qua ... affirmamus, denique ... actu sit intentionaliter ... in mente artificis. Rndemus

Responsio. cum schola ... finem movere efficientes ... esse re[a]le quod ut habet ut habebit ut ... ut habere

... poe indicat ... finis ... illud esse ...

fortr cuiq assequendi gra efficiens movet, & ostat q3 effi
cient tm movet ut assequat esse reale; ga intentio
nale iam ht q fins caat sedm esse reale. Deinde — *Esse reale*
sedm illud esse caat finis q cum no assequimur fin,
tra dicimur laborasse: q3 frustra dicimur laborasse
cum no assequimur finem sedm esse reale q&c:
3tio sedm illud esse caat finis sedm q tm illud dr — *Esse ratio*
p fectum x quo psente cessat actio, quodq agentis
appetitum explet & in cuiq possessione agens acquiescit
q3 dr tm pfectum efficiens qa ht esse reale q fins
caat sedm esse reale. Est aut esse intentionale — *Quodnam sit esse inten-tionale finis*
sedm q negat finis causare in sensu ut cognitioe
dictis agentibq tm gditio sa qua finis no causaret:
ut n ullo no finis moveret agens nisi prius hret illud
esse intentionale ut in ipso agente pp finem, ut in alio
agens ad finem dirigit q addo pp res sensu carentes
q licet esse intentionale finis non heant illud
tn q tales res ad fines suos dirigit tempore caa
naturalis ht illud esse intentionale.
Sed obijcit Non ens no pt causare q3 finis aliqu actu
non est non ens q non pt causare Respondet no ens — *Obiectio*
actuale no pt causare nego; Non ens q nec actu — *Responsio*
est nec esse pt ut chimera ut videlicet agentibq no
pt causare concedo q3 ~~cum~~ eiusmodi no ens nega
mq ee finem. Unde gnt, q nox est ens actu
existens itaqe pt ita ee ut ipsum q no est ens actu

existens movere pt ut appetibile. Obijcit 2do saepe
obiectio 2da fit ut esse reale finis no sequat ad operatione agentis
q saltem tunc agens movet sedm esse intentio
nale finis. Patet ant qa medicq vg saepe nume
ro adhibet medicamenta motq apprehensione sanitatis
Solutio q nunq actu seqt. Rndeo et in hoc casu agens
moveri sedm esse reale finis q etsi actu neq
sit neq futurum sit pt tn esse seu existere
Non n. illa solum quae actu existunt st entia
realia sz et q possibilia cum possint intelligi. si
st entia et bona cu ens et bonu convertant. si
bona et appeti et agens movere pt. cu bonu
obiectio alia sit obiectu appetitq et sint subire roem finis. Di
ces saepenumero fit ut agens moveat a re qua
simplr e impossibr et saltem tunc finis causat sedm
solutio esse intentionale. Rndeo nunq fieri pose ut agens
moveat ab aliquo q apte e impossibile, qa impos
sibile ut no st roez entis ita nec st roem boni
consequenti nec roem finis necesse igr est ut ipsi
impossibile si quo modo agens mutare debeat ut
possibilitate aliqua vestiat eo mo quo malu in
dit forma boni ut a voluntate appetat. Unde
is q appetit qdpiam q nec est nec erit nec nec
ee pt illud no appetit forte ut tale sz tn materi

hoc est, id q̄ē revera tale; appetit ē illud fortiter ut
possibile atq; adeo revera impossibile, sedm apprehensione
ipsiq ē possibile. Obijcit 3tio Nihil actu causat nisi *obiectio 3tia*
actu sit aliq; id cāus realem l effectū reale nō
?et relaō realib; sz finib sedm Esse reale actu saepe
non existit g. Hoc argtm etsi in superiori §o fere *solutio.*
conveniat eig tn solutio à superiori quoque modi
versa rem haud paulo clariorem reddit Rndet
? negando maiorē: & licet aliae cāae nunq; nisi in
actu existunt actu causent hoc tn ? finde finali
~~ne~~ cāa attribui n̄ dbt cuiq rō est q solacāa
finalib ut rei desiderata ~~nat~~ causet: tm̄ n. obest
t rei desiderata dum desidat repugnet nō esse ut
?otiq repugnare videat esse quidem desiderium
eorum q̄ rondum hnq cuiq posib ut ipse stea
cum ēē possint rondum st. Itaq; inter movens pro *Discrimen inter*
?ie & metaphorice seu inter verē efficiens & obiectivealis *Agens proprie &*
ciens hoc ē discriminib q inht proprie movere st insist *Metaphorice dicitū.*
actu in rerum cāa saltem p instrumentū aliq cuiq int
?entu agat: Ut aut Metaphorice moveat satis est hoc
?ut sit actu apprehensum ab agente aliquo creato; isto n.
?nō deducit cāa agens ē statu intendentis potia ad
statum intendentis actum: Verū ipsum esse reale q
intendit ē rō movendi; conceptio aut illiq ē conditio sn
?ua nō movet ut dictū est. Obijcit 4to Effectq nō *Obiectio 4ta.*
est cāa sz finis sedm Esse reale ē effectq g nō est

caã & ita ratiocinatur Avicenna q. 9 tractus Sextus. Re
spondet effectum fortur no ee causa, sed materia tamen vel eun
dem rem quatenus efficientis ad sese efficiendum ?sequen
dum &c. movet fine eo; & eandem ipsam rem iam
factam ut acquisitam quatenus appetitum satiatque
etiamque reddit effectivum esse.

Quaeritur ad ?ptimum ut effatis causae finalis num utrumque
ero efficientibus operationes in iis numerandi sint an aliquae tamen.
Pro quaestionis huius solutione 2do phys. c. 7 q. 22 arti.
sapientissime notant Conimbr.: in eo qui ex deliberatione

Lege Conimbr. libere operatur & finem aliquem obtinere studet varias
operationes ordinem quendam inter se habere spectari quo
rum haec sunt praecipua. 1a simplex amor finis. 2da desi
derium eiusdem assequendi. 3tia Intentio qua voluntas
finem adipisci optat non iam simplici appetitione ut antea
sed per media idonea nondum tamen particulatim explicata
?tense 4ta Mediorum ad eundem finem comparandum
investigatio. 5ta Iudicium et modus. 6ta mediorum ele
ctio. 7a eorundem mediorum executio applicationem 8va

Quaestio Finis adeptio. Quaeritur ergo a patre num haec omnes actiones
inter effectus causae finalis numeranda sint. Conveniunt

Responsio iis quae praecedenti quaestione dicta sunt respondemus cum iisdem

Duplices (?) ... causae finalis nimirum: duplices esse finis effectus alios vere proprie
dictos alios non solum vere proprieque dictos sed modo
perfectissimo dictos effectus: In posteriori genere illa
actiones

rationes numerandæ st q in media explicite formentur; a priori cætera. Hoc ut inde facile patet q res q finis denominat noua caa finalis proprio mouet volunta tem ad amore v.g. supradictum q est prioris generis ratio. q ille amor est nerq effectus caæ finalis. por tans qa in illo amore inest bonitas & conuenientia q voluntatis affectum ad se strahat eo modo quo finis mo uere ac strahere solet.

Caput 8uum.

In 8uo cap. Arist. duplicem controuersiam ad Physicam insti tutum haud parum facientes explicat. vtz vtrumne propter finem operet natura. deinde quam sit via necitatis in rebus physicis. v. cum res naturales necessaria sint adz q eculi soc modo formati q pedes venter & cætera animalis v.g. res eiusmodi sint talis ordine constructa an id pro ueniat a natura an vero ab aliquo fine. Affirmatem Duplex quæstio ab Arist. proposita.

partem quæstionis probat tribus rationibus Arist. 1a. Quæcunque Affirmatiua pars prioris quæstionis. a casu ut fortuna fiunt res propter nec plerumque fiunt: at Ratio 1o. res naturales semper aut frequenter tales eueniunt ergo res naturales a casu non fiunt ergo propter finem quæ n. aca, sunt non sunt propter finem fiunt. 2da Ars aut perficit Ratio 2da. naturam aut ipsam imitatur. Sed ars propter finem operatur ergo & natura. 3tia Non contingeret error in arte nisi Ratio 3tia. ars propter finem ageret ergo et in natura peccatum seu error nullus contingeret nisi finem natura intenderet; sz ta